

Rovaniemen, Kemin, Tornion ja Kemijärven kaupungit
Kolarin, Tervolan ja Ranuan kunnat

Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan osoittaminen – Lapin ELY-keskuksen esitykset kuntapaikoista Lapin kunnille

Viime vuonna Suomeen saapui yli 32 000 turvapaikanhakijaa, joka on noin kymmenkertainen määrä aikaisempiin vuosiin verrattuna. Sisäministeriön arvion mukaan noin kolmannes hakijoista saa oleskeluluvan eli heille tarvitaan noin 10 000 kuntapaikkaa tänä vuonna. Kuntiin on tulossa sijoitettavaksi myös Suomen vastaanottamat 750 kiintiöpakolaista sekä EU:n sisäisten siirtojen kautta tulevia pakolaisia. Turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan pysyvän korkeana jatkossakin ja osa tänä vuonna tulevista uusista turvapaikanhakijoista tulee saamaan oleskeluluvan vielä tämän vuoden puolella. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on arvioinut, että vuonna 2016 kansainvälistä suojelua saaville tarvittaisiin jopa 15 000 kuntapaikkaa. Tällä hetkellä sovittuja kuntapaikkoja Suomessa on vajaa 1 700.

Kotoutuslain (1386/2010) mukaisesti kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan osoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen tekemään sopimukseen. Edellytyksenä sopimuksen tekemiselle ja pakolaisista aiheutuvien kustannusten korvaamiselle on, että kunnassa on voimassa oleva kotoutuslain mukainen kotouttamisohjelma. Kuntapaikoista sopimisen tarkoituksena on, että kunta voisi etukäteen valmistautua tietyn pakolaismäärän vastaanottamiseen (resurssit, palvelut) ja että pakolaisen kuntaan siirtyminen voisi tapahtua mahdollisimman hallitusti tiiviissä yhteistyössä vastaanottokeskuksen, kunnan, ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa. Onnistunut kuntaan siirtyminen antaa hyvän perustan kotoutumisen alkamiselle.

Kansainvälistä suojelua saavat kuntaan muuttavat henkilöt ovat kunnan asukkaita ja oikeutettuja samoihin palveluihin kuin muutkin kuntalaiset. Tarvittavat palvelut järjestetään kunnallisina peruspalveluina (esim. sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, koulupalvelut), TE-hallinnon palveluina (esim. kotoutuskoulutus, työllistymistä tukevat palvelut) sekä erityisinä kotoutumista edistävinä palveluina ja toimenpiteinä. TEM ja ELY-keskus tukevat kuntien kotouttamistyötä ohjauksen, neuvonnan, koulutuksen ja hankerahoituksen keinoin. Valtakunnallinen Kotona Suomessa -hanke on osaltaan tukemassa kuntia mm. järjestämällä koulutusta kotouttamistyötä tekeville sekä tukemalla kuntia kotouttamisohjelmien laadinnassa/päivittämisessä.

ELY-keskus korvaa kunnille pakolaisten vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia. Kunta saa laskennallista korvausta jokaisesta vastaanotetusta pakolaisesta: 6 845 €/vuosi alle 7-vuotiaista ja 2 300 €/vuosi yli 7-vuotiaista. Korvausta maksetaan kiintiöpakolaisista neljä vuotta ja oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista kolme vuotta. Lisäksi voidaan maksaa alkukartoituksen järjestämisestä laskennallista korvausta (700 €/hlö). Kunnalle korvataan myös toimeentulotuen kustannukset kolmelta vuodelta, tulkkauskustannuksia ilman aikarajaa sekä todellisten kulujen mukaan eräitä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia enintään kymmeneltä vuodelta. ELY-keskuksen maksamien korvausten lisäksi valtionosuusjärjestelmässä huomioidaan maahanmuuttajat korotettuina kertoimina kuntien valtionosuuksia määritettäessä. Työ- ja elinkeinohallinto rahoittaa lisäksi kotoutumiskoulutusta ja opetushallinto valmistavaa opetusta. Kuntien on kuitenkin hyvä varautua siihen, että kotouttamistyöhön voidaan tarvita myös muuta kunnan rahoitusta. Eri ministeriöissä on myös valmisteilla useita hankkeita maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi, joten todennäköisesti kunnille on tulossa myös lisätukea pakolaisten vastaanottoon.

On tärkeää, että Lapin kunnat yhdessä TE-toimiston ja muiden toimijoiden kanssa valmistautuvat oleskeluluvan saaneiden vastaanottamiseen hyvissä ajoin. Viime vuonna saapuneet turvapaikanhakijat alkavat pian saada päätöksiä hakemuksiinsa. Isompaa päätössummaa odotellaan jo tämän kevään aikana, mahdollisesti jo maaliskuuhun aikaan.

Vastaanottokeskuksista siirrytään kuntiin joko ELY-keskuksen osoittaman kuntapaikan kautta tai luvan saanut voi muuttaa itsenäisesti haluamaansa kuntaan, josta asunto löytyy. Mikäli kuntapaikkoja ei ole tarjolla riittävästi, itsenäinen tai vastaanottokeskuksen tukemana tapahtuva omaehtoinen muutto jää ainoaksi vaihtoehdoksi. Maahanmuuttoviraston vastaanottokeskuksille tammikuussa 2016 antaman ohjeen mukaan oleskeluluvan saaneen muutto muualle kuin oman ELY-alueen kuntiin voidaan tukea (taloudellinen tuki, mm. ylimääräinen vastaanottoraha, vuokravakuus) ainoastaan siinä tapauksessa, että oleskeluluvan saaneella on toisella alueella työ- tai opiskelupaikka. Tämä osaltaan ohjaa oleskeluluvan saaneita jäämään omalle alueelle ja vähentää erityisesti pääkaupunkiseudun ja etelän isoimpien kaupunkien vastaanottopaineita.

Lapin ELY-keskuksella on tähän asti ollut sopimukset pakolaisten vastaanotosta Rovaniemen, Kemin ja Tornion kanssa ja sovittuja kuntapaikkoja niissä on yhteensä 120/vuosi. TEM on asettanut ELY-keskuksille vuoden 2016 kuntapaikkatavoitteet, jotka perustuvat arvioon ELY-alueen vastaanottokeskusten asukkaista oleskeluluvan saavien määrään (35 %). Tulostavoite on asetettu neuvottelujen ajankohdan (11/2015) turvapaikanhakijatilanteen mukaan. Lapissa turvapaikanhakijoita on kaikista maakunnista toiseksi eniten ja maakunnan väkilukuun suhteutettuna eniten. Tästä johtuen TEM:n Lapin ELY-keskukselle asettama kuntapaikkatavoite onkin varsin korkea: Lapin kuntiin tulisi voida sijoittaa yhteensä 892 pakolaista (liite 1).

Lapin ELY-keskuksen oma arvio alueelta tarvittavista kuntapaikoista oleskeluluvan saaneille on hieman maltillisempi: noin 500 – 600 kuntapaikkaa. Arvio perustuu näkemykseen, että luvan saaneista (paikkakunnasta riippuen) noin 50 – 70 % haluaisi jäädä vastaanottokeskuksen sijaintipaikkakunnalle tai muualle Lappiin ja osa muuttaisi joka tapauksessa muualle Suomeen (taulukko liitteessä 2).

Lapin ELY-keskus on käynyt ajalla 5.1. – 2.3.2016 neuvotteluja kuntapaikoista alkuvuoden aikana niiden Lapin kuntien kanssa, joissa on turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksikkö/-yksiköjä eli Kolarin, Kemin, Rovaniemen, Tervolan, Ranuan, Tornion ja Kemijärven kanssa.

Käytyjen neuvottelujen/keskustelujen perusteella Lapin ELY-keskus on esittänyt kunnille sopimuksia pakolaisten vastaanotosta seuraavasti:

- ✓ **Rovaniemi 200** kuntapaikkaa/vuosi (valtuustoinfo 14.1.2016)
- ✓ **Kemi 150** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu 13.1.2016)
- ✓ **Tornio 100** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu 26.2.2016)
- ✓ **Kemijärvi 50** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu 2.3.2016)
- ✓ **Ranua 40** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu 22.2.2016)
- ✓ **Kolari 20** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu 5.1.2016)
- ✓ **Tervola 20 – 30** kuntapaikkaa/vuosi (neuvottelu-/keskustelutilaisuudet 25.1. ja 29.2.2016)

Lapin ELY-keskuksen esitykset pakolaisten vastaanotosta vastaanottokeskuspaikkakunnille on yhteensä **580 – 590 kuntapaikkaa/vuosi**.

Lapin ELY-keskus esittää, että sopimuksen mukaiset kuntapaikat osoitetaan ensisijaisesti oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille, mutta niitä voidaan osoittaa myös kiintiöpakolaisille, mikäli kunta niin haluaa. Lapin ELY-keskus esittää myös, että uusien sopimusten voimassaoloaika olisi vähintään vuoden 2017 loppuun asti, jonka jälkeen sopimusta arvioidaan uudelleen. Mikäli pakolaistilanne ja kuntapaikkatarve selkeästi muuttuu, sopimusta voidaan tarkistaa myös kesken sopimuskauden.

Neuvottelut kuntien kanssa ovat sujuneet hyvässä yhteishengessä. Lapin ELY-keskus toivoo, että kuntien päätökset ovat ELYn esitysten mukaisia, mikä tarkoittaisi sitä, että Lapin vastaanottokeskuksista oleskeluluvan saaneet saataisiin sijoitettua kuntiin ja kotoutumisen alkuun mahdollisimman hallitusti. ELY-keskus myös toivoo, että kunnat saisivat tehtyä päätökset kuntapaikoista maaliskuun 2016 loppuun mennessä.

Seuraavaksi Lapin ELY-keskus kääntyy muiden kuin vastaanottokeskuspaikkakuntien puoleen kuntapaikkojen saamiseksi erityisesti kiintiöpakolaisten vastaanottoon.

Yhteistyöterveisin

Ylijohtaja

Pirkko Saarela

Maahanmuuttopäällikkö

Anne-Mari Suopajarvi

LIITTEET TEM:n kuntapaikkatavoitteet ELY-keskuksille 2016, TEM 1.12.2015 (liite 1)
Lapin kuntapaikkatarve ja Lapin ELY-keskuksen esitykset kunnille 3.3.2016 (liite 2)

TIEDOKSI TEM/Kristina Stenman, Tarja Rantala
Maahanmuuttovirasto/Tiina Järvinen
Lapin ELY-keskus/Tiina Keränen
Lapin TE-toimisto/Marja Perälä